

Komunikacja w getcie

Kategorie: Zjawiska

Dla społeczności getta komunikacja wewnętrzna stanowiła poważny problem, zwłaszcza przy braku możliwości korzystania z telefonów i radia. Podstawowym sposobem porozumiewania się między ludźmi były kontakty osobiste i ustne przekazywanie wiadomości, często zniekształczanych i przybierających formę plotek (vide [JPP](#)). Getto nimi żyło, dostarczały bądź to nadzieję, najczęściej płonną, bądź powiększały strach (vide [Pogłoski z getta](#)).

Ważną rolę w kontaktach indywidualnych zarówno o charakterze prywatnym, jak i służbowym odgrywała poczta (vide [Wydział Poczty](#)), dostarczająca urzędowe pisma, wezwania, zasiłki i decyzje.

Trudnością stało się przekazywanie informacji urzędowych ogółowi mieszkańców getta. Częściowym i krótkotrwałym rozwiązaniem problemu miała być wydawana w języku jidysz „Geto-Cajtung” (vide). Głównym zadaniem gazety, której podtytuł brzmiał „Informacje, rozporządzenia i obwieszczenia”, miało być dostarczanie treści istotnych dla mieszkańców getta. W rzeczywistości okazała się jedynie tubą propagandową polityki Mordechaja Chaima Rumkowskiego.

Drogą przekazywania informacji stały się również obwieszczenia, które pełniły kluczową funkcję w zawiadamianiu o przepisach, poleceniach władz niemieckich oraz wielkości przydziałów żywności i innych reglamentowanych produktów. Były one rozlepiane na murach getta bądź dostarczane do resortów i wydziałów. Poza obwieszczeniami wydawanymi przez Rumkowskiego pojawiały się także zarządzenia prezydenta policji niemieckiej oraz instytucji getta, np. Najwyższej Izby Kontroli (vide) czy [Służba Porządkowa](#) (vide). Pojawiały się również okólniki, wydawane zarówno przez [Centralny Sekretariat](#) (vide), jak i wydziały. Stały się powszechną formą komunikacji od instancji wyższej do niższej bądź też z wydziału, któremu podlegały inne instytucje lub z którym byli powiązani klienci. Mogły być kierowane np. do kasjerów w sklepach w sprawie drobnych pieniędzy, a także do dozorców (vide). Okólniki wydawał

też Wydział Kuchen (vide), najczęściej były to uszczegółowione informacje o kolejnych zmianach w systemie przydzielania żywności.

W wielu przypadkach zawierały informacje organizacyjne, informowały o nominacjach i wynikających z tego zależnościach służbowych. Za pomocą okólników wysyłano do wydziałów polecenia, by przygotowano tam wszelkiego rodzaju listy pracowników, zestawienia, statystyki etc.

Rozwieszanie informacji na murach domów w getcie nie było domeną jedynie administracji. Ręcznie wypisane odezwy pojawiały się w burzliwych okresach protestów w getcie latem 1940 i na początku 1941 r. Najczęściej skierowane były przeciwko Rumkowskiemu i jego administracji, winionym za głodową sytuację. Odezwy te zachowały się w prywatnych rękach, najczęściej działaczy partyjnych, którzy organizowali protesty.

Charakterystycznym dla Rumkowskiego sposobem przekazywania informacji były publiczne przemówienia (vide). Część z nich zapowiadano na plakatach, inne miały charakter spontaniczny, np. po spotkaniach w [resortach](#) (vide) czy w [Domu Kultury](#) (vide).

Do przekazywania wiadomości i wyjaśniania bolączek sytuacji w getcie służyły spotkania Rumkowskiego z kierownikami bądź wybranymi przedstawicielami resortów, nazywane konferencjami. Oznajmione wówczas wieści stawały się tematem rozmów i przekazywano je później ustnie.

Ewa Wiatr

Źródła

APŁ, 278/165, k. 16; ibid., 476, k. 3; Dokumenty: Podziemne życie polityczne w getcie łódzkim, „Biuletyn ŻIH”, nr 54, 1965, s. 5-44;

„Słuchają słów Prezesa...” Księga przemówień Chaima Mordechaja Rumkowskiego, red. Adam Sitarek i Michał Trębacz, Łódź: Archiwum Państwowe w Łodzi, 2011, passim; Rok za drutem kolczastym (na marginesie obwieszczeń Pana Prezesa Ch. Rumkowskiego).

Obwieszczenia Przełożonego Starszeństwa Żydów z getta łódzkiego 1940-1944), oprac. Adam Sitarek, Ewa Wiatr, Warszawa: ŻIH 2019, passim.

Tagi

komunikacja życie codzienne

Data aktualizacji: 30-07-2026

Data dodania: 12-08-2025